

УДК 631.145(477)

Н.А.Волкова, к.е.н., доцент кафедри економічного аналізу,

Одеський Державний Економічний Університет

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ОПТИМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

Розкрито теоретичні і практичні аспекти аналізу оптимізації фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств, дана оцінка сучасному фінансовому стану підприємств Одеського регіону, розглянуті напрямки оптимізації фінансових ресурсів.

Раскрыты теоретические и практические аспекты анализа оптимизации финансовых ресурсов сельскохозяйственных предприятий, дана оценка современному финансовому состоянию предприятий Одесского региона, рассмотрены направления оптимизации финансовых ресурсов.

The theoretical and practical aspects of analysis of optimization of financial resources of agricultural enterprises are exposed, this estimation to the modern financial state of enterprises of the Odesa region, considered directions of optimization of financial resources.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В сучасних умовах важливого значення набуває аналіз і оцінка фінансового стану підприємств. Це інструмент оперативного виявлення кризових ознак у розвитку сільськогосподарських підприємств, який необхідно систематично удосконалювати з використанням економічних і фінансових показників. Функціонування суб'єктів господарювання в умовах жорсткої конкуренції на ринку і необхідність забезпечення належного фінансового стану потребують чіткої та налагодженої системи фінансового управління основними напрямками діяльності підприємства. Зокрема, основні напрями фінансового управління полягають у створенні резервів фінансування, що забезпечують зростання обсягів виробництва та реалізації продукції, зменшення витрат, одержання прибутку, збалансування матеріальних і фінансових ресурсів, підвищення фінансової стійкості.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженню питань поліпшення фінансового забезпечення, зокрема, формування та використання фінансових

ресурсів господарюючими суб'єктами присвячено науковій праці як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, зокрема: І.О. Бланка, О.Д. Гудзинського, О.Є. Гудзь, М.Я. Дем'яненка, К.В. Ізмайлової, Г.Г. Кірейцева, Т.Є. Кучеренко, М.Ф. Кропивка, П.А. Лайка, Т.В. Майорова, В.П. Мартиненка, Б.Й. Пасхавера, А.А. Пересади, П.Т. Саблука, В.К. Савчука, В.П. Савчука, П.А. Стецюка, А.В. Чупіса, Е. Альтмана, В. Бівера, Д. Чессера, Р. Тафлера та інших науковців. Разом із тим, незважаючи на значний науковий доробок, праці учених та інші публікації й розробки не охоплюють усього спектру проблем особливості функціонування сільськогосподарських підприємств та ефективного управління фінансовими ресурсами у нових умовах господарювання.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В сучасних умовах у розв'язанні проблем фінансового забезпечення аграрних підприємств безперспективно розраховувати лише на державну підтримку. Необхідно здійснювати пошук шляхів і важелів управління фінансовими ресурсами на мікроекономічному рівні, оптимізуючи склад та структуру фінансової бази суб'єктів господарювання.

Формування цілей статті. Метою є визначення теоретичного базису оцінки фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств та аналіз окремих елементів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від виду економічної діяльності та раціонального розміщення ресурсів в основних фондах и оборотних засобах.

Для всіх суб'єктів ринкової економічної системи об'єктивно характерними рисами є несталість, неспроможність досягти стану повної рівноваги, схильність до постійних переходів від одного стану до іншого, що не може не супроводжуватися певними втратами й кризовими явищами. Сільськогосподарське підприємство не є виключенням. Воно прагне досягти зрівноваженого стану функціонування, при цьому його метою є не лише досягнення та збереження на визначеному рівні основних виробничих

пропорцій і фінансових показників, а й розвиток шляхом оптимального використання свого потенціалу. Саме тому під фінансовою стійкістю розуміється не статична сталість, а динамічна стійкість, тобто здатність підтримувати оптимальну пропорційність у розвитку свого фінансового стану, можливість адаптуватися до швидкозмінних чинників зовнішнього середовища й використовувати їх із найбільшим ефектом для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Фінансова стійкість залежить від забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами. Вона відображає збалансованість засобів і джерел її формування, доходів та витрат, грошових і товарних потоків, оцінюється на підставі співвідношення власного й залученого капіталів підприємства, темпів нагромадження власних засобів у результаті господарської діяльності, співвідношення довгострокових і поточних зобов'язань, забезпеченість матеріальних оборотних засобів власними джерелами. Про її послаблення свідчать зниження ліквідності, зростання кредиторської та дебіторської заборгованості.

Багаторазові дослідження підприємств показали, що з підвищенням частки залучених ресурсів у загальній сумі джерел довгострокових фінансових ресурсів ціна власних ресурсів підвищується зростаючими темпами, а ціна залучених спочатку залишається практично незмінною, потім також починає зростати. Оскільки ціна залучених фінансових ресурсів у середньому нижча від ціни власних фінансових ресурсів, виникає необхідність в їх оптимальній структурі.

Аналіз діяльності підприємств АПК Одеського регіону показує, що для довгострокового фінансування господарської діяльності, результативності та економічної доцільності функціонування, а також попередження та запобігання фінансовими ризиками доцільно використовувати рівень фінансового левериджу.

Фінансовий леверидж характеризує використання залучених засобів із фіксованим відсотком для підвищення прибутку підприємства і показує на

скільки відсотків збільшиться сума власних фінансових ресурсів за рахунок залучених засобів в оборот підприємства. Ефект фінансового важеля виникає в тих випадках, коли економічна рентабельність вище кредитних відсотків.

У ринковій економіці збільшення частки власних фінансових ресурсів не завжди означає поліпшення становища підприємства, можливості швидко реагувати на зміну ділового клімату. Навпаки, використання залучених фінансових ресурсів свідчить про гнучкість підприємства, його здатність знаходити кредити й повертати, що свідчить про довіру до нього в діловому світі.

Стабільного нормативу співвідношення власних і залучених коштів не існує, бо він не може бути загальним для різних галузей і підприємств. Частка власного й залучених фінансових ресурсів у формуванні активів підприємства і рівень фінансового левериджу залежить від галузевих особливостей. У сільському господарстві, де швидкість обертання капіталу низька, а частка необоротних активів висока коефіцієнт фінансового левериджу не повинен бути високим.

Дані таблиці 1 показують, що за період 2009 року активи підприємств сільського господарства Одеського регіону зросли на 682 млн. грн. Необоротні активи росли в абсолютним вираженні на 163,9 млн. грн., однак в структурі зменшились на 3,1 пунктів.[1] Оборотні активи сільськогосподарських підприємств зросли як по сумі, так і по структурі, і склали відносно 508,6 млн. грн., та зростання на 3 пункту.

Власний капітал підприємств зростає на 190 млн. грн., а доля його в структурі зменшилась на 2,5 відсоткових пункту.

Таблиця 1. Вертикальний та горизонтальний аналіз балансу сільськогосподарських підприємств Одеського регіону за 2009 рік

№ ряд ка	Стаття балансу	На початок звітнього періоду		На кінець звітнього періоду		Зміни за звітний період	
		млн. грн.	відсот ок до підсу мку	млн. грн.	відсоток до підсумк у	абсолют ні (+,-) тис. грн. (гр.3- гр.1)	Частка, пункті (гр.4- гр.2)
А	Б	1	2	3	4	5	6
Актив							
1	Необоротні активи	2799,6	51,6	2963,5	48,5	+163,9	-3,1
2	Оборотні активи	2591,1	47,8	3099,7	50,8	+508,6	+3
3	Витрати майбутніх періодів	24,6	0,45	34,4	0,57	+9,8	+0,12
4	Необоротні активи та групи вибуття	8,2	0,15	7,8	0,13	-0,4	-0,02
Пасив							
5	Власний капітал	2721,2	50,2	2911,2	47,7	+190	-2,5
	Забезпечення наступних витрат і платежів	78,4	1,4	68,7	1,1	-9,7	-0,3
	Довгострокові зобов'язання	768,3	14,2	757,7	12,4	-10,6	-1,8
	Поточні зобов'язання	1644,5	30,3	2094,2	34,3	+449,7	+4,0
	Доходи майбутніх періодів	211,1	3,9	273,7	4,5	+62,6	+0,6
	БАЛАНС	5423,5	100	6105,5	100	+682	-----

Зменшення власного капіталу свідчить про ріст залежності підприємств сільського виробництва від залученого капіталу. В свою чергу склад залученого капіталу зростає лише за рахунок поточних зобов'язань, які зросли с 30,3% до 34,3% в сумі джерел формування засобів підприємства. Доля довгострокових зобов'язань зменшилась с 768,3 млн. грн. до 757,7 млн. грн., що в структурі складає відповідно 14,2 % до 12,4%, тобто на 1,8 відсоткових пункту.

Аналіз фінансового стану сільськогосподарських підприємств за 2009 рік показує, що платоспроможність їх низька. Так, коефіцієнт загальної ліквідності на початок періоду склав 1,58, а на кінець лише 1,48, тобто у

підприємств після виплат поточних зобов'язань нема вдосталь оборотних активів для виробничо-фінансової діяльності.

Підприємства не мають власних обігових коштів. Так, на початок періоду недостатність власних коштів вкладених в оборотні активи склала 78,4 млн. грн., а на кінець періоду – 52,3 млн. грн..

Сучасний стан показників сільського господарства такої, що вони не мотивують виробників до розвитку цього виду бізнесу. Спостерігається неадекватний збільшенню обсягів виробництва рівень прибутковості в сільськогосподарських підприємства. Рівень рентабельності виробництва не підвищився, основний капітал галузі зменшився. Тому в сучасних умовах позиція підприємства визначається не лише його поточним фінансовим станом, але і його потенціалом, тобто здатністю розвиватися у нестабільному високо конкурентному середовищі.

Висновки і перспективи подальших розробок. Оцінка ефективності структури капіталу й визначення оптимального для сільських підприємств співвідношення між власним та позиковим капіталом дають змогу оцінити фінансовий ризик, створити необхідний рівень фінансової безпеки в майбутньому. Для забезпечення умов ефективного функціонування підприємств необхідно підтримувати фінансову стійкість, рівновагу, достатню фінансову незалежність і гнучкість при прийнятті фінансових рішень. Для цього необхідно проводити систему моніторингу фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств.

Література:

1. Державний комітет статистики України Одеське обласне управління статистики. Статистичний щорічник Одеської області 2009 рік. – 556с